

01

EU-MIDIS

Šetření o menšinách a
diskriminaci v Evropské unii

Čeština

2009

Zpráva Zaměřeno na údaje č. 1 | **Romové**

Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA)

EU-MIDIS

ŠETŘENÍ O MENŠINÁCH A DISKRIMINACI V EVROPSKÉ UNII

Co je EU-MIDIS?

EU-MIDIS je zkratkou pro „šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii“ pocházející z angličtiny (European Union Minorities and Discrimination Survey).

Jedná se o první šetření v celé EU, v jehož rámci jsou dotazováni přistěhovalci a příslušníci etnických menšin ohledně jejich zkušeností s diskriminací a viktimizací v každodenním životě.

Jelikož mnoho případů diskriminace a viktimizace zůstává nenahlášeno a jelikož shromažďování aktuálních údajů o diskriminaci a viktimizaci menšin je v mnoha členských státech omezené, EU-MIDIS poskytuje nejkompaktnější aktuální svědectví o míře diskriminace a viktimizace menšin v EU.

Celkově bylo v průběhu roku 2008 šetřeno ve všech 27 členských státech EU 23 500 přistěhovalců a příslušníků etnických menšin pomocí osobního dotazování dle dotazníku.

V deseti členských státech bylo dotazováno dalších 5 000 osob z většinového obyvatelstva žijících ve stejných oblastech jako menšiny, aby se tak umožnilo porovnání výsledků týkajících se některých klíčových otázek.

Každé dotazování trvalo mezi 20 minutami a jednou hodinou a pokládalo respondentům řadu podrobných otázek.

První z řady zpráv Zaměřeno na údaje

Tato zpráva pojednává o Romech a je první z řady zpráv EU-MIDIS s názvem Zaměřeno na údaje (Data in Focus), které se zabývají konkrétními výsledky šetření. Další zprávy se budou věnovat jiným skupinám, nebo předloží výsledky z jedné části dotazníku pro všechny dotazované skupiny.

Jiné skupiny, jež byly šetřeny v rámci EU-MIDIS, zahrnují osoby původem ze severní Afriky, subsaharské Afriky, Turecka, bývalé Jugoslávie, středoevropských a východoevropských zemí (včetně členských států EU) a Ruska.

Jako skupina udávali Romové ze všech skupin šetřených v rámci EU-MIDIS nejvyšší celkovou úroveň diskriminace, a z toho důvodu byli zvoleni jako první skupina, na kterou se zaměřit.

Zprávy šetření EU-MIDIS s názvem Zaměřeno na údaje poskytují pouze úvodní „přehled“ celkových výsledků šetření a jejich účelem je seznámit čtenáře s některými stěžejními zjištěními. Komplexní zpráva o výsledcích EU-MIDIS bude následovat v patřičnou dobu a, jakmile budou všechny zprávy s názvem Zaměřeno na údaje veřejně přístupné, bude na internetových stránkách agentury zpřístupněn také úplný soubor údajů ze šetření, aby mohl kdokoli provést svou vlastní analýzu výsledků.

Pro roky 2009 a 2010 je plánováno devět zpráv s názvem Zaměřeno na údaje, včetně následujících:

- Zkušenosti s diskriminací v devíti různých oblastech života – zpráva bude pokrývat všechny skupiny šetřené ve všech členských státech. Jedná se o těchto devět oblastí: 1) diskriminace při hledání práce; 2) diskriminace v práci; 3) diskriminace při hledání domu nebo bytu k pronajmutí či zakoupení; 4) diskriminace ze strany pracovníků zdravotní péče; 5) diskriminace ze strany pracovníků sociálních služeb; 6) diskriminace ze strany pracovníků ve školství; 7) diskriminace v kavárně, restauraci, baru nebo klubu; 8) diskriminace při vstupu do obchodu nebo v obchodu; 9) diskriminace při snaze o otevření bankovního účtu nebo získání půjčky.
- Zkušenosti s viktimizací, včetně rasově motivovaného trestného činu, v pěti různých oblastech trestné činnosti – zpráva se bude týkat všech skupin šetřených ve všech členských státech. Uvedených pět oblastí trestné činnosti zahrnuje: 1) krádež vozidla nebo věcí z vozidla; 2) vloupání nebo pokus o vloupání; 3) krádež osobního majetku bez použití násilí nebo hrozby; 4) napadení a vyhrožování; 5) závažné obtěžování.
- Zkušenosti s orgány pro prosazování práva a s celní a hraniční kontrolou, s porovnáním mezi všemi šetřenými skupinami, včetně členů většinového obyvatelstva, kteří žijí ve stejných částech obcí jako menšiny, pro ty členské státy, kde EU-MIDIS šetřil také je.

ZPRÁVA ZAMĚŘENO NA ÚDAJE Č 1 – KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ O ROMECH

Zkušenosti s diskriminací jako Rom

- V průměru se každý druhý romský respondent setkal nejméně jednou v předchozích dvanácti měsících s diskriminací své osoby.
- Romové, kteří byli diskriminováni, zažili v průběhu dvanácti měsíců v průměru 11 případů diskriminace.

Ohlašování diskriminace

- V závislosti na zemi šetření neoznámilo 66% až 92% Romů v předchozích dvanácti měsících svou poslední zkušenost s diskriminací žádné příslušné organizaci, ani v místě, kde k diskriminaci došlo.
- Hlavním důvodem neohlašování diskriminace, který Romové uvádí, bylo, že neoznáměním jejich zkušenosti s diskriminací „by se nic nestalo, ani nezměnilo“.
- 23 % romských respondentů se vyhýbá určitým místům z obavy z možného diskriminačního zacházení, což naznačuje, že by úroveň diskriminace byla vyšší, pokud by nebyla zvolena taktika vyhýbání se nebezpečí.

Povědomí o vlastních právech a mechanismech podávání stížností

- Když byli dotázáni, zda mohou jmenovat organizaci, která jim mohla pomoci, pokud se stali obětí diskriminace, v průměru 86 % Romů nebylo schopno žádnou organizaci jmenovat.

Vnímání diskriminace

- V průměru 69 % romských respondentů se domnívá, že diskriminace na základě etnického nebo přistěhovaleckého původu je v jejich zemi velmi rozšířená.

Oběti trestných činů a rasově motivovaných trestných činů

- V průměru 1 ze 4 romských respondentů byl nejméně jednou v předchozích dvanácti měsících obětí trestného činu proti své osobě, a to včetně napadení, vyhrožování a závažného obtěžování.
- V průměru 1 z 5 romských respondentů byl nejméně jednou v předchozích dvanácti měsících obětí rasově motivovaného trestného činu proti své osobě, a to včetně napadení, vyhrožování a závažného obtěžování.

- Romové, kteří byli obětí napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování, zažili v průběhu dvanácti měsíců tento typ diskriminace v průměru 4x.
- 81 % Romů, kteří uvedli, že byli v předchozích dvanácti měsících obětí napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování, se domnívalo, že jejich viktimizace byla rasově motivovaná.

Ohlašování trestných činů proti své osobě

- V závislosti na zemi šetření 65% až 100 % Romů neoznámilo své zkušenosti s osobní viktimizací policii.
- Hlavním důvodem neohlašování svých zkušeností s viktimizací policii, který Romové uvádí, bylo, že nebyli přesvědčeni, že policie bude schopna cokoli učinit.

Zkušenosti s orgány pro prosazování práva, celní a hraniční kontrolou

- V průměru 1 ze 3 romských respondentů byl v předchozích dvanácti měsících zastaven policií, přičemž každý druhý uvedl, že si myslel, že byl zastaven výhradně proto, že je Rom.
- Romové, kteří byli zastaveni policií, zažili v průměru 4 taková zastavení v průběhu dvanácti měsíců.
- V průměru 1 ze 4 romských respondentů, kteří byli v předchozích dvanácti měsících zastaveni celní nebo hraniční kontrolou, když se vraceli do své země, si myslel, že byl zastaven výhradně proto, že je Rom.

Členský stát	Zkratka
Bulharsko	BG
Česká republika	CZ
Maďarsko	HU
Polsko	PL
Rumunsko	RO
Řecko	EL
Slovensko	SK

ŠETŘENÍ

Podstatná část otázek šetření EU-MIDIS se věnovala těmto tématům:

- otázky týkající se zkušeností respondentů s diskriminací z důvodů jejich menšinového původu v různých oblastech každodenního života, a zda diskriminaci oznámili,
- otázky týkající se vnímání různých typů diskriminace v zemi, ve které žijí, stejně jako otázky týkající se jejich povědomí o právech, která mají, a o tom, kde si stěžovat na diskriminační zacházení,
- otázky týkající se zkušeností respondentů s tím, že se stali obětí trestného činu, včetně toho, zda si myslí, že k jejich viktimizaci došlo částečně nebo výhradně z důvodu jejich menšinového původu, a zda viktimizaci ohlásili policii,
- otázky týkající se zkušeností s orgány pro prosazování práva, celní a hraniční kontrolou, a ohledně toho, zda si

Dotazník pro EU-MIDIS je dostupný na internetových stránkách agentury:
www.fra.europa.eu/eu-midis/questionnaireEN

respondenti myslí, že se stali obětí diskriminačních praktik etnického profilování.

Pro každou shora uvedenou oblast byli respondenti dotazováni na jejich zkušenosti s diskriminací a viktimizací v posledních pěti letech a v předchozích dvanácti měsících.

Zde uvedené výsledky se zaměřují na zkušenosti v předchozích dvanácti měsících.

VZOREK Členské státy:

Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko

V každém členském státu bylo dotazováno 500 romských respondentů.

Dotazovací období:

3. května až 10. července 2008

Výběr vzorku:

- 1) Namátkový geograficky podložený výběr vzorku v převážně městských oblastech: Řecko a Maďarsko
- 2) Celostátní namátkový geograficky podložený výběr vzorku: Bulharsko, Česká republika, Polsko, Rumunsko, Slovensko

Zkušenosti S DISKRIMINACÍ V PŘEDCHOZÍCH DVANÁCTI MĚSÍCÍCH

V průměru byl každý druhý Rom šetřený v rámci EU-MIDIS v předchozích dvanácti měsících obětí diskriminace na základě své etnické příslušnosti.

Respondenti šetření byli tázáni na své zkušenosti s diskriminačním zacházením z důvodu své etnické příslušnosti v devíti oblastech každodenního života (viz rámeček 1).

Rámeček 1

Oblasti diskriminace

V rámci EU-MIDIS byli respondenti dotazováni na diskriminaci, kterou zažili v posledních dvanácti měsících nebo v posledních pěti letech v devíti oblastech:

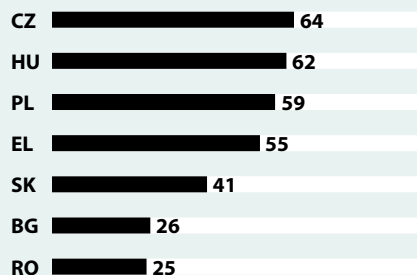
- 1) diskriminace při hledání práce
- 2) diskriminace v práci
- 3) diskriminace při hledání domu nebo bytu k pronajmutí či zakoupení
- 4) diskriminace ze strany pracovníků zdravotní péče
- 5) diskriminace ze strany pracovníků sociálních služeb
- 6) diskriminace ze strany pracovníků ve školství
- 7) diskriminace v kavárně, restauraci nebo baru
- 8) diskriminace při vstupu do obchodu nebo v obchodu
- 9) diskriminace při snaze o otevření bankovního účtu nebo získání půjčky

V průměru pro sedm členských států, ve kterých byli Romové šetřeni, a devět různých oblastí diskriminace **47 % všech respondentů uvedlo, že byli v předchozích dvanácti měsících obětí diskriminace z důvodu jejich etnické příslušnosti.**

Obrázek 1

Průměrná míra diskriminace

% diskriminovaných v posledních dvanácti měsících (devět oblastí)

EU-MIDIS, otázky CA2-CI2

Obrázek 1 uvádí pro každý členský stát celkovou úroveň diskriminace v devíti šetřených oblastech diskriminace.

Nejvyšší úroveň celkové diskriminace (64 %) uváděli romští respondenti v České republice; jako druhé těsně následovalo

Obrázek 2

Konkrétní zkušenosti s diskriminací

■ diskriminace v posledních dvanácti měsících

□ nediskriminováni

EU-MIDIS, otázky CA2-C12

Maďarsko (62 %). v porovnání s tím uváděli nejnižší úroveň diskriminace romští respondenti v Bulharsku a Rumunsku.

Výsledky také ukazovaly, že **Romové, kteří byli diskriminováni, zažili v průběhu dvanácti měsíců v průměru 11 případů diskriminace.** To naznačuje, že někteří Romové jsou zvláště náchylní k opakované diskriminaci, a proto se lze domnívat, že intervenční strategie pro řešení diskriminace je potřeba zaměřit na tuto nejvíce ohroženou skupinu v rámci romských komunit.

Jak vyplývá z obrázku 2 ve zkušenostech lidí s každodenní diskriminací převládá diskriminace v „soukromých službách“¹; zkušenosti týkající se práce jsou ve většině šetřených zemí na druhém místě. V Polsku, České republice a Maďarsku zažilo v předchozích dvanácti měsících diskriminaci ve vztahu k soukromým službám více než 40 % respondentů. Respondenti ve většině zemí zažili v porovnání méně diskriminace ve vztahu k záležitostem bydlení a ze strany pracovníků školství, což odráží také skutečnost, že někteří respondenti nemají děti a jen někteří sháněli v předchozích dvanácti měsících ubytování.

Značné procento respondentů v rozsahu 11 až 23 % uvedlo, že v předchozích dvanácti měsících zažili diskriminaci ze strany pracovníků zdravotní péče a – v menší míře – sociálních služeb. Podrobný pohled na tyto informace pro každou zemi slouží k zdůraznění oblastí, kde je diskriminace nejvíce soustředěna a kterým je pravděpodobně potřeba věnovat pozornost při vytváření politik.

Obrázek 3

% respondentů, kteří diskriminaci nikde neohlásili

Incidenty v posledních dvanácti měsících, devět oblastí

EU-MIDIS, otázky CA4-C14

Jak ukazuje obrázek 3, respondenti byli dotazováni, zda ohlásili své zkušenosti s diskriminací. 66 až 92 % respondentů v sedmi šetřených členských státech neoznámilo své zkušenosti s diskriminací žádné organizaci ani úřadu, jimž lze podávat stížnosti, ani v místě, kde k diskriminaci došlo.

EU-MIDIS ukazuje míru, do které je diskriminace Romů nedostatečně ohlašována. Úředně zaznamenané případy diskriminace odhalují pouze „vrcholek ledovce“, pokud jde o skutečnou míru diskriminace Romů.

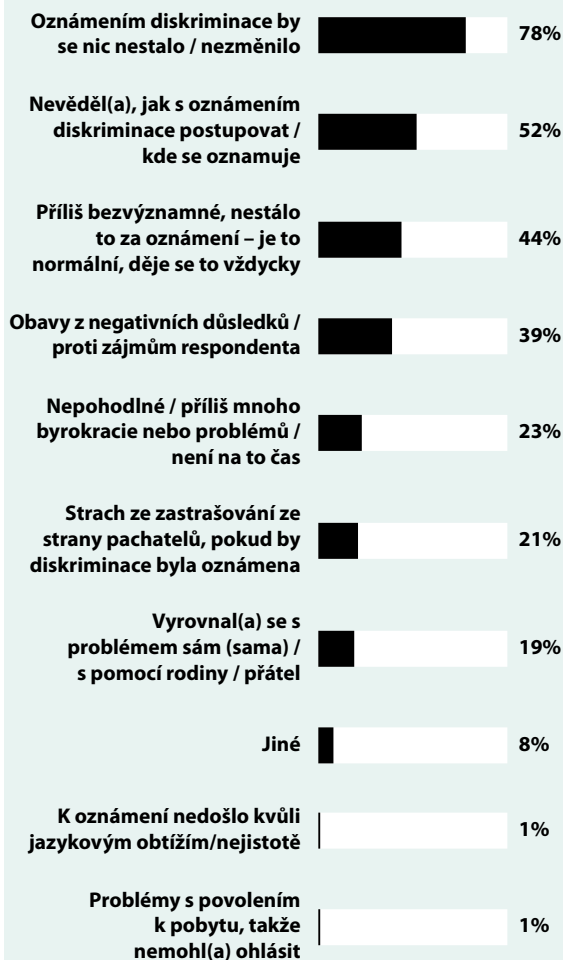
1 'Oblast „soukromé služby“ zahrnuje výsledky pro následující oblasti: diskriminaci v kavárně, restauraci nebo baru; diskriminaci při vstupu do obchodu nebo v obchodě; diskriminaci při snaze o otevření bankovního účtu nebo získání půjčky.

Jestliže na základě 3 500 romských respondentů dotazovaných v rámci EU-MIDIS v sedmi členských státech převedeme tato procenta na skutečné počty, 1 641 respondentů se v předchozích dvanácti měsících cítilo být diskriminováno a 1 282 z nich své zkušenosti nikde neoznámilo.² Pokud bychom měli toto číslo vynásobit celou romskou populací v sedmi šetřených členských státech, počet neohlášených případů by se v každých dvanácti měsících zvýšil na tisíce případů, které nedospěly k žádným institucím, na které je možno se obracet se stížnostmi, nevyjímaje státní orgány a nevládní organizace.

Obrázek 4

Důvody pro neohlášení diskriminace (%)

Kterýkoli typ diskriminace (v devíti oblastech) v posledních dvanácti měsících

EU-MIDIS, otázky CA5-CI5

V sedmi šetřených členských státech neohlásilo v průměru 79 % Romů své zkušenosti s diskriminací.

V rámci šetření byli ti, kteří uvedli, že své zkušenosti s diskriminací neoznámili, dále dotazováni, proč tomu tak bylo. Respondenti mohli zvolit z řady odpovědí, které pak tazatelé setřídili do kategorií.

Ve všech členských státech se objevilo shodné schéma odpovědí ohledně důvodů neohlašování případů diskriminace, které obrázek 4 shrnuje pro všechny šetřené členské státy. Stručně řečeno, převážná většina respondentů – 78 % – se domnívala, že oznámením své zkušenosti s diskriminací organizaci nebo úřadu, kde lze podávat stížnosti, nebo v místě, kde k diskriminaci došlo, „by se nic nestalo, ani nezměnilo“. Polovina respondentů zároveň nevěděla jak diskriminaci nahlásit, což by mohlo naznačovat, že by diskriminaci oznámili, kdyby věděli jak. 44 % respondentů však nevědělo smysl ohlašování diskriminace, jež je pouhou součástí jejich normálního každodenního života.

Závažnost těchto případů ukazuje skutečnost, že **1 z 5 respondentů neoznámili diskriminaci z obavy ze zastrašování ze strany pachatelů**. Obdobně **39 % respondentů mělo obavy z negativních důsledků v případě ohlášení incidentu**. Tyto výsledky vykreslují obraz pocitu rezignace na běžný výskyt diskriminace u mnohých Romů a také nedostatečných znalostí o tom, jak a kde oznámit diskriminaci, společně s obavou ze zastrašování nebo negativních důsledků, pokud by incident ohlásili.

V rámci šetření byli respondenti rovněž dotazováni, zda se vyhýbají určitým místům, jako jsou například obchody nebo kavárny, ze strachu, že s nimi bude z důvodů jejich menšinového původu špatně zacházeno. Výsledky odhalily, že v sedmi šetřených členských státech se v průměru 23 % romských respondentů vyhýbá určitým místům z důvodů možného diskriminačního zacházení. Tento druh preventivního chování vede ke snížení možného diskriminačního zacházení, a lze se tedy domnívat, že zjištěná diskriminace by byla vyšší, pokud by nebyla uplatňována tato taktika vyhýbání se nebezpečí.

² Nevážené údaje.

VNÍMÁNÍ DISKRIMINACE A POVĚDOMÍ O PRÁVECH

Kromě dotazů na jejich osobní zkušenosti s diskriminací byly respondentům šetření položeny také otázky týkající se jejich obecného vnímání míry diskriminace v jejich zemi z následujících důvodů: etnický nebo přistěhovalecký původ, věk, zdravotní postižení, pohlaví, náboženské vyznání nebo přesvědčení a sexuální orientace.

Většina romských respondentů se domnívala, že diskriminace z důvodu etnického nebo přistěhovaleckého původu je v jejich zemi velmi nebo dosti rozšířená – například 90 % v Maďarsku a 83 % v České republice.

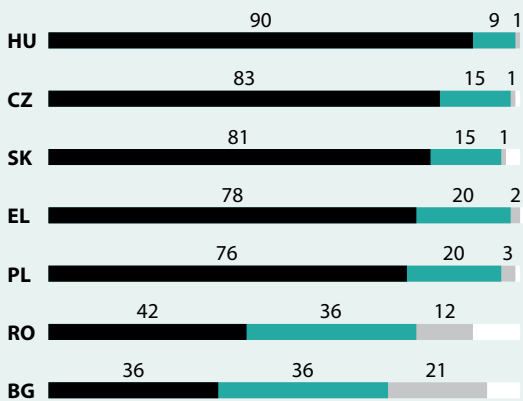
V Bulharsku označilo diskriminaci z důvodu etnického nebo přistěhovaleckého původu za velmi rozšířenou pouze 36 respondentů a v Rumunsku pouze 42 % respondentů. Tento procentní podíl však byl vyšší než pro jiné kategorie možné diskriminace.

Pokud porovnáme zjištění šetření ohledně toho, jak lidé **vnímají** diskriminaci na základě etnické příslušnosti (obrázek 5) s jejich **uváděnými zkušenostmi s diskriminací** na základě jejich etnické příslušnosti (obrázek 1), pak respondenti z těch členských států, kde je uváděna vysoká úroveň vnímané diskriminace, uvádí také vysokou úroveň skutečných zkušeností s diskriminací, zatímco tam, kde je uváděna nízká úroveň vnímání, je uváděna také nízká úroveň zkušeností.

Obrázek 5

Je diskriminace založená na etnickém nebo přistěhovaleckém původu ve vaší zemi rozšířená? (%)

■ velmi nebo dosti rozšířená ■ velmi nebo dosti vzácná ■ neexistuje ■ nevím

EU-MIDIS, otázka A1

Respondentům byla také položena otázka ohledně jejich povědomí o antidiskriminačních právních předpisech v jejich zemi (obrázek 6). Když byli dotázáni, zda existuje zákon zakazující diskriminaci osob na základě jejich etnické příslušnosti při hledání práce, většina respondentů, s výjimkou respondentů z České republiky, buď uvedla, že žádný takový zákon neexistuje, nebo uvedla, že neví. Zejména v Řecku respondenti (86 %) uváděli, že žádné takové právní předpisy neexistují.

Vzhledem k tomu, že antidiskriminační právní předpisy ES v oblasti zaměstnanosti z důvodu rasového nebo etnického původu jsou nyní platné v celé EU, tento nedostatek

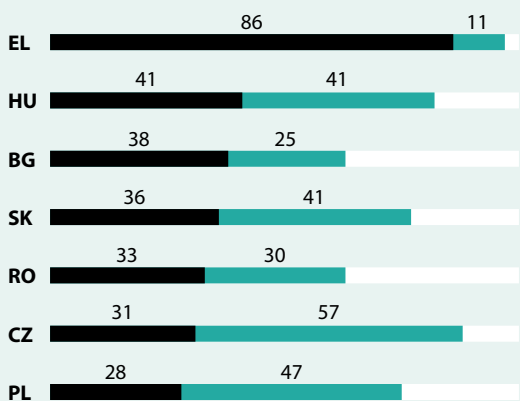
To, jak lidé diskriminaci vnímají, odráží obvykle jejich skutečné zkušenosti s diskriminací.

povědomí o právech naznačuje, že informace o právech v oblasti boje proti diskriminaci se nedostaly k některým z nejvíce ohrožených menšin v Evropě.

Obrázek 6

Existuje zákon, který zakazuje diskriminaci osob při ucházení se o zaměstnání na základě jejich etnické příslušnosti / přistěhovaleckého původu? (%)

■ Ne ■ Ano ■ Nevím

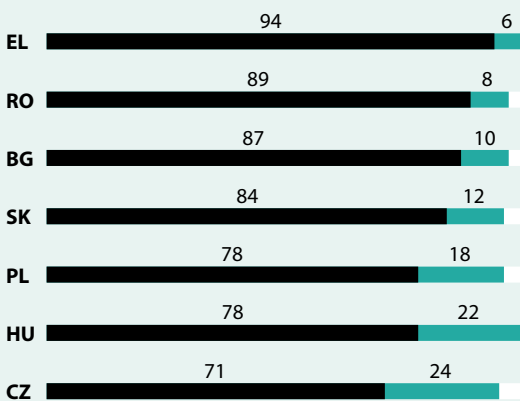
EU-MIDIS, otázka B1a

V rámci šetření byli respondenti také požádáni, aby uvedli jakoukoli organizaci v jejich zemi, která může nabídnout radu nebo podporu lidem, kteří byli z libovolného důvodu obětí diskriminace. Jak ukazuje obrázek 7, 71 až 94 % respondentů nedokázalo jmenovat ani jedinou organizaci. Stručně řečeno, výsledky naznačují, že i když **romští respondenti v dotčených sedmi zemích zažívají velmi vysoké úrovně diskriminace, obecně nevědí, že by jejich diskriminace mohla být nezákonná, a také nejsou schopni jmenovat organizace ve své zemi – ať už státní orgány, nebo nevládní organizace – které by jim mohly být schopny pomoci.**

Obrázek 7

Znáte nějakou organizaci, která může nabídnout podporu nebo radu lidem, kteří jsou diskriminováni? (%)

■ Ne ■ Ano ■ Nevím

EU-MIDIS, otázka A3

ZKUŠENOSTI S TÍM, ŽE SE STALI V PŘEDCHOZÍCH DVANÁCTI MĚSÍCÍCH OBĚTÍ TRESTNÉHO ČINU

V sedmi členských státech, kde bylo prováděno šetření ohledně Romů, bylo v průměru **32 % všech respondentů v předchozích dvanácti měsících obětí v oblasti pěti šetřených typů trestných činů** (viz rámeček 2).

Rámeček 2

Oblasti viktimizace

V rámci EU-MIDIS byli respondenti dotazováni na viktimizaci, kterou zažili v posledních dvanácti měsících nebo v posledních pěti letech v pěti oblastech:

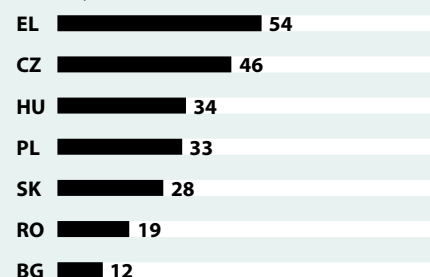
- 1) krádež vozidla nebo věcí z vozidla
- 2) vloupání nebo pokus o vloupání
- 3) krádež osobního majetku bez použití násilí nebo hrozby
- 4) napadení a vyhrožování
- 5) závažné obtěžování

Závažné obtěžování bylo zahrnuto jako jeden z pěti šetřených typů trestných činů. I když obtěžování není v mnoha členských státech přesně vymezeno jako „trestný čin“, otázky týkající se obtěžování se nyní zahrnují do mnoha šetření viktimizace ve snaze zachytit případy, které často mohou lidi zastrašit. Jelikož tato otázka byla kladena po otázkách týkajících se diskriminace a na konci řady otázek ohledně viktimizace, respondenti byli nasměrováni k přemýšlení o obtěžování v souvislosti s trestnou činností, spíše než s diskriminací a každodenními nepříjemnostmi. Šetření ukázalo, že v sedmi šetřených členských státech v průměru 61 % obětí obtěžování považovalo obtěžování za „závažné“, což naznačuje, že jde o oblast, na kterou je třeba se dívat s ohledem na její dopady na životy lidí.

Obrázek 8

Průměrná míra viktimizace

% viktimizovaných v posledních dvanácti měsících (5 trestných činů)

EU-MIDIS, otázky DA2 – DE2

Obrázek 8 ukazuje celkovou míru viktimizace pro uvedené pět typů trestných činů v každém ze sedmi šetřených členských států.

Romští respondenti v Řecku uváděli nejvyšší úroveň celkové viktimizace; jako druhá následovala Česká republika. Naopak romští respondenti v Bulharsku a Rumunsku uváděli nejnižší úroveň viktimizace, což je v souladu se zjištěními šetření ohledně nižší úrovně diskriminace, která je v těchto dvou zemích pocítována v porovnání s ostatními šetřenými členskými státy.

V sedmi šetřených členských státech v průměru 79 % Romů neohlásilo své zkušenosti s napadením, vyhrožováním nebo závažným obtěžováním policii.

Zaměříme-li se výhradně na **trestné činy proti osobám – tj. napadení, vyhrožování a závažné obtěžování** – šetření ukázalo, že v sedmi šetřených členských státech bylo v průměru **23 % všech respondentů v předchozích dvanácti měsících obětí trestného činu zaměřeného proti nim**.

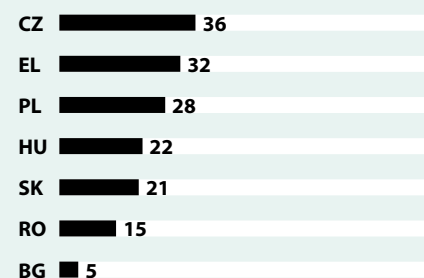
Romové, kteří byli obětí napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování, zažili v průběhu dvanácti měsíců tento typ diskriminace v průměru 4x. To ukazuje, že trestný čin proti osobám je pro část romské komunity opakujícím se problémem. To naznačuje, že mohou být potřebné cílené zásahy k řešení příčin opakované viktimizace a toho, jak na ni účinně reagovat.

Obrázek 9 ukazuje procentuální rozčlenění všech respondentů v každém členském státě, kteří byli v předchozích dvanácti měsících obětí trestného činu zaměřeného proti nim. Tento údaj se pohybuje v rozmezí od minima 5 % v Bulharsku do maxima 36 % v České republice.

Obrázek 9

Průměrná míra viktimizace trestnými činy proti osobám: napadení, hrozby a obtěžování

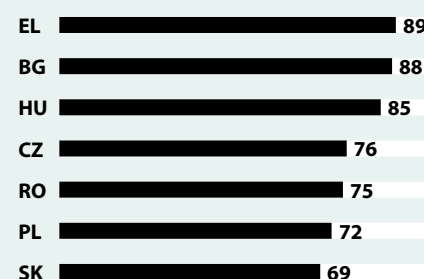
% viktimizovaných v posledních dvanácti měsících

EU-MIDIS, otázky DD2 a DE2

% respondentů, kteří neohlásili „osobní“ trestný čin

Incidenty v posledních dvanácti měsících

EU-MIDIS, otázky DD11 a DE10

Je zobrazeno také procento těch respondentů v každém členském státě, kteří byli obětí trestného činu zaměřeného

Zjištění šetření naznačují, že je potřeba vykonat mnoho práce, aby se Romům vstúpila sebedůvěra a důvěra v policii, aby měli pocit, že mohou ohlásit své zkušenosti s viktimizací.

proti nim a neohlásili svou viktimizaci policii, tento údaj se pohybuje v rozmezí od 69 % na Slovensku do 89 % v Řecku.

Tak jako u nedostatečného ohlašování diskriminace naznačují zjištění EU-MIDIS, že většina Romů neohlašuje své zkušenosti s viktimizací policii. Na tuto skutečnost je třeba upozornit vzhledem k tomu, že mnohdy jde o trestné činy napadení a vyhrožování.

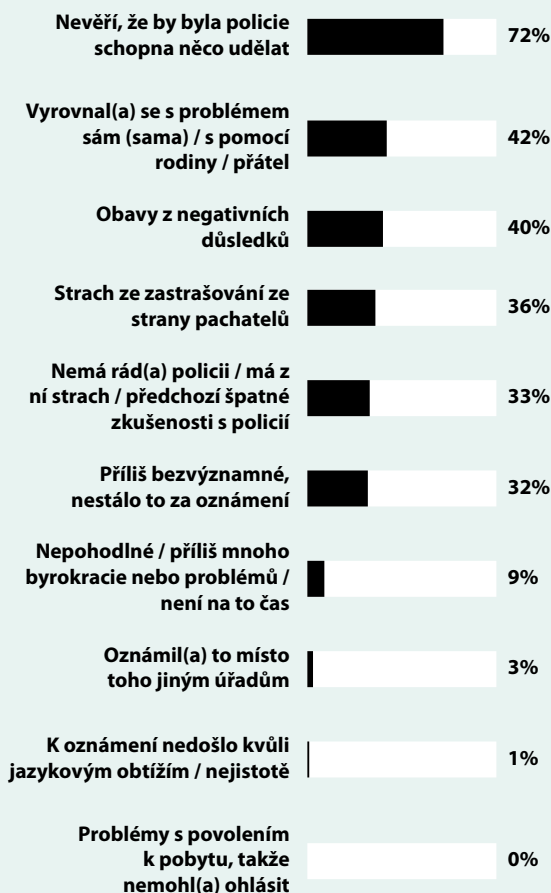
V rámci šetření byli respondenti, kteří neoznámili své zkušenosti s trestným činem zaměřeným proti nim, dotazováni, proč tak neučinili. Respondenti odpovídali různými způsoby a tazatelé příslušně klasifikovali jejich odpovědi.

Obrázek 10 ukazuje důvody respondentů pro neohlášení trestného činu policii jako průměr pro všechny šetřené členské státy. Výsledky naznačují, že důvody neohlašování souvisí méně často s triviální povahou incidentu (32 %) a častěji s nedostatečnou důvěrou v policii (72 %). 33 % respondentů zároveň uvedlo, že jejich důvody pro neohlášení zahrnují averzi vůči policii nebo strach z ní či předchozí špatné zkušenosti s policií.

Obrázek 10

Důvody pro neohlášení viktimizace zaměřené proti respondentovi (%)

Ohledně incidentů v posledních dvanácti měsících

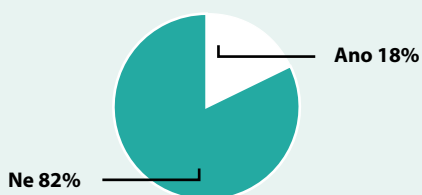
EU-MIDIS, otázky DD13 a DE12

MÍRA RASOVĚ MOTIVOVANÝCH TRESTNÝCH ČINŮ V PŘEDCHOZÍCH DVANÁCTI MĚSÍCÍCH

Ve snaze zdokumentovat rasově motivované trestné činy byli respondenti v rámci šetření EU-MIDIS žádáni, aby uvedli, zda se domnívají, že k jejich zkušenostem s viktimizací v předchozích dvanácti měsících došlo částečně nebo výhradně z důvodu jejich menšinového původu.

Obrázek 11

Procento všech šetřených romských respondentů, kteří se domnívali, že byli v posledních dvanácti měsících obětí rasově motivovaného napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování

EU-MIDIS, otázky DD4 a DE5

Obrázek 11 ukazuje, že **18 % všech Romů dotazovaných v rámci EU-MIDIS se domnívalo, že byli v předchozích dvanácti měsících obětí rasově motivovaného napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování.** Jinými slovy – ze **3 500 šetřených Romů bylo 624 v předchozích dvanácti měsících obětí rasově motivovaného napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování.**³ Vzhledem k tomu, že převažující většina romských respondentů uvedla, že svou viktimizaci neoznámili, lze se domnívat, že úroveň oficiálně zaznamenaných rasově motivovaných trestných činů je výrazně nižší než skutečný rozsah problému.

V rámci šetření byli dále tázáni ti respondenti, kteří uvedli, že byli v předchozích dvanácti měsících obětí napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování, zda se domnívají, že k jejich viktimizaci došlo částečně nebo výhradně z důvodu jejich etnického původu. Jinak řečeno – byl incident rasově motivovaný? Jak ukazuje obrázek 12, převážná většina obětí se domnívala, že tomu tak bylo. Na podporu tohoto zjištění 73 % respondentů identifikovalo ve spojitosti s posledním případem napadení, vyhrožování nebo

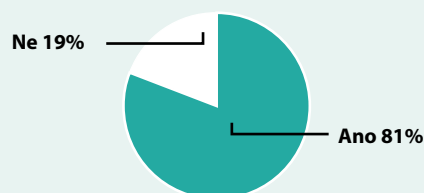
závažného obtěžování, které zažili, jako pachatele osoby patřící do většinového obyvatelstva.

Výše uvedené údaje o rasově motivovaném napadení, vyhrožování a závažném obtěžování jsou zvláště znepokojivé a ve spojení se zjištěními šetření o nízké úrovni ohlašování trestných činů proti osobám policii by podporovalo závěry agentury v jejich dosavadních výročních zprávách, že ve většině členských států EU existuje skutečný problém s podhodnocením rozsahu rasově motivovaných trestných činů.

81 % respondentů, kteří uvedli, že byli obětí napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování, se domnívalo, že jejich viktimizace byla rasově motivovaná.

Obrázek 12

Rasově motivovaná viktimizace uvedená respondenty, kteří byli v posledních dvanácti měsících obětí napadení, vyhrožování nebo závažného obtěžování (%)

EU-MIDIS, otázky DD4 a DE5

ZKUŠENOSTI S ORGÁNY PRO PROSAZOVÁNÍ PRÁVA, CIZINECKOU POLICIÍ, CELNÍ A HRANIČNÍ KONTROLOU

Respondentům byla položena řada otázek ohledně jejich zkušeností s orgány pro prosazování práva a celní a hraniční kontrolou.

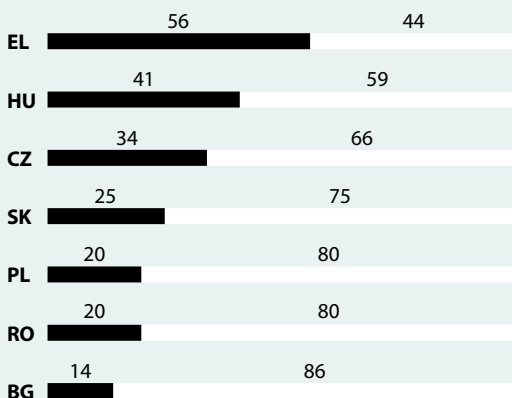
Otázky týkající se kontaktu s orgány pro prosazování práva se snažily rozpoznat zkušenosti s diskriminačním zacházením ze strany policie. Proto byl každý respondent dotázán, zda byl v předchozích dvanácti měsících zastaven policií, a pokud ano, tazatel mu položil řadu podrobných otázek ohledně následujícího: jak často byl v předchozích dvanácti měsících zastaven policií, zda šel v době zastavení policií pěšky, nebo jel v nějakém druhu vozidla či veřejnou dopravou, **zda si myslí, že byl zastaven z důvodu svého menšinového původu (což je známo jako „etnické profilování“)**, co policie konkrétně dělala během jeho zastavení a zda s ním jednala uctivě. (Úplné výsledky této části šetření, které porovnají zkušenosti se zastavením orgány pro prosazování práva pro všechny šetřené skupiny ve všech členských státech, budou zveřejněny jako další zpráva EU-MIDIS s názvem Zaměřeno na údaje.)

Obrázek 13

Zastaven(a) policií (%)

v posledních dvanácti měsících

■ Ano □ Ne

EU-MIDIS, otázka F3

Obrázek 13 shrnuje zjištění šetření ohledně procenta romských respondentů v každém ze sedmi členských států, kteří uvedli, že byli v předchozích dvanácti měsících zastaveni orgány pro prosazování práva. Výsledky ukazují velké rozdíly mezi členskými státy, přičemž 56 % respondentů v Řecku uvádí, že byli v předchozích dvanácti měsících zastaveni, v porovnání s pouhými 14 % v Bulharsku.

V sedmi šetřených členských státech se v průměru každý druhý Rom, který byl v posledních dvanácti měsících zastaven policií, domníval, že byl zastaven na základě své etnické příslušnosti

Stejně jako u diskriminačního zacházení a viktimizace respondenti z Bulharska a Rumunska uvádí nízké úrovně zastavení policií. Toto zjištění by mohlo odrážet nižší míru vystavení Romů v Bulharsku a Rumunsku většinové společnosti, včetně policejního dohledu, a proto menší počet příležitostí k zastavení. Případně může být v některých zemích rozsah policejního dohledu prostě nižší než v jiných.

Když byli dotázáni, zda se domnívají, že byli v předchozích dvanácti měsících zastaveni policií na základě své etnické příslušnosti – „etnické profilování“ – výsledky (obrázek 14) naznačují konzistentní poměr mezi objemem zastavení a mírou etnického profilování. V tomto ohledu vyčnívá mezi sedmi členskými státy Řecko, jehož romská komunita je policií silně kontrolována a považuje své zkušenosti s policií za diskriminační. Důsledky intenzivního diskriminačního policejního dohledu nad romskou komunitou nevěstí nic dobrého pro rozvoj dobrých vztahů mezi komunitou a policií a pomáhají vysvětlit nízké úrovně ohlašování viktimizace policii ze strany Romů.

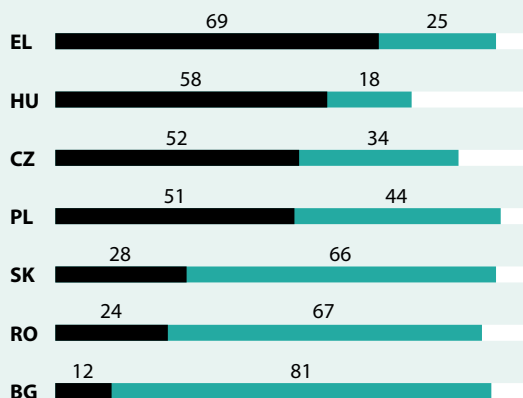
Navíc byli respondenti také dotazováni, zda byli zastaveni cizineckou policií, celní nebo hraniční kontrolou, když během posledních dvanácti měsíců vstoupili do země, a pokud ano,

Obrázek 14

Vnímání profilování, když byl(a) zastaven(a) policií (%)

v posledních dvanácti měsících

■ Ano ■ Ne ■ Nevím

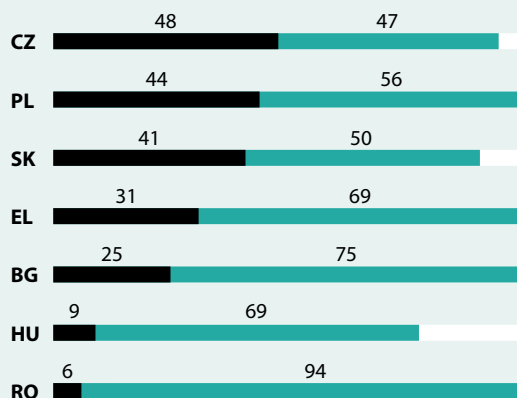
EU-MIDIS, otázka F5

Obrázek 15

Vnímání profilování, když byl(a) zastaven(a) hraniční kontrolou (%)

v posledních dvanácti měsících

■ Ano ■ Ne ■ Nevím

EU-MIDIS, otázka G3

zda se domnívají, že byli pro zastavení vybráni výhradně na základě svého menšinového původu. Tyto výsledky – na obrázku 15 – ukazují, že se polovina romských respondentů v České republice domnívá, že byli při návratu do země vybráni pro zastavení na základě své příslušnosti k menšině. Romové v Polsku a na Slovensku uváděli také vysoké úrovně etnického profilování cizineckou policií, celní a hraniční kontrolou. Oproti tomu v Maďarsku a Rumunsku byl počet respondentů, kteří uváděli, že s nimi bylo nakládáno odlišně, velmi nízký.

Tato zjištění budou dále zkoumána v příštích zprávách EU-MIDIS.

V sedmi šetřených členských státech se v průměru 1 ze 4 Romů domníval, že byl v předchozích dvanácti měsících zastaven hraniční kontrolou na základě své etnické příslušnosti.

UPOZORNĚNÍ OHLEDNĚ POHLEDU NA PŘÍZNIVÉ VÝSLEDKY

Romové v Bulharsku (a v menší míře v Rumunsku) poskytovali v porovnání s jinými šetřenými skupinami Romů trvale příznivější odpovědi na většinu otázek šetření ohledně nediskriminace a nevítkimizace.

Lze předpokládat, že tyto příznivé výsledky plynou ze skutečnosti, že Romové v Bulharsku, jak to odráží výsledky šetření, jsou více izolováni od většinové společnosti a fakticky fungují ve „společnosti paralelní“ s nepříliš častými kontakty s vnějším světem.

Tuto domněnku podporují údaje šetření EU-MIDIS, které ukazují, že bulharští Romové patřili mezi ty menšiny šetřené ve všech členských státech, které měly nejmenší kontakt s policií a byli pouze v občasném kontaktu se službami mimo

své vlastní společenství. Míra nezaměstnanosti dosahovala v jejich případě 33 %. Navíc posouzení tazatelů, zda část obce, kde bylo prováděno dotazování, byla „osídlena převážně přistěhovaleckou či menšinovou populací“, přineslo ten výsledek, že 72 % tazatelů, což byl největší počet u všech skupin Romů šetřených v rámci EU-MIDIS, odpovědělo „ano“.

Zdálo by se, že izolovaná povaha romského společenství v Bulharsku chrání jeho členy před diskriminací a vítkimizací, zatímco Romové v jiných členských státech jsou jim více vystaveni vzhledem k svým pravidelným kontaktům s většinovou společností a službami.

NĚKOLIK ÚVAH PRO VÝVOJ POLI TIKY

Výsledky naznačují vysoké úrovně diskriminace a vítkimizace mezi Romy v sedmi šetřených členských státech, přičemž zároveň ukazují nízké úrovně povědomí o právech, znalostí práv a důvěry v mechanismy pro podávání stížností. Respondenti také uvádí, že mají velmi malou víru v policii jako ve veřejnou službu. Tato situace se odráží ve skutečnosti, že velká většina diskriminačních incidentů a vítkimizace v souvislosti s Romy není nikdy ohlášena žádné organizaci – ani státní, včetně policie, ani nevládním organizacím.

Výsledky upozorňují politické činitele i odborníky z praxe na řadu otázek, které musí být ohledně situace Romů řešeny na vnitrostátní úrovni i na úrovni Společenství.

- Jaký je dopad politik a akčních plánů, které v současnosti fungují za účelem řešení diskriminace Romů na úrovni Společenství a členských států? Existují příklady zavedených osvědčených postupů, pro které by bylo krátkodobě i dlouhodobě prokázáno, že situaci Romů zlepšují?
- Které oblasti sociální politiky (zaměstnanost, bydlení, péče o zdraví, sociální služby, přístup ke službám, vzdělávání) čerpající z fondů EU jsou rovněž zaměřeny na řešení diskriminace Romů? Vzhledem k výsledkům šetření: jsou fondy věnovány oblastem politiky, ve kterých se Romové nejčastěji setkávají s diskriminačním zacházením, a dostanou se k Romům, kteří zažívají největší diskriminaci?

- Jaké politiky a akční plány existují na úrovni Společenství a členských států pro zvýšení povědomí mezi Romy o jejich právech a pro zajištění prostředí, ve kterém budou cítit takovou důvěru, aby ohlašovali diskriminační zacházení s vědomím, že jejich stížnosti budou odpovědnými organizacemi a veřejnými orgány brány vážně a řešeny?
- Co lze učinit k řešení situace Romů ohledně jejich zkušeností s vítkimizací, a zejména s rasově motivovanou vítkimizací a obtěžováním? Jak může být v orgánech pro prosazování práva propagována kultura veřejných služeb tak, aby se Romové cítili schopni ohlašovat své zkušenosti s vítkimizací policii a byli k tomu vedeni?
- Jaké jsou důsledky etnického profilování Romů orgány pro prosazování práva, cizineckou policií, celní a hraniční kontrolou? Zvyšují tyto praktiky odhalování trestné činnosti a slouží k odrazování od jejího páčání, nebo ještě více odcizují a diskriminují romské komunity jak v jejich vlastních zemích, tak při uplatňování jejich práva na volný pohyb v rámci EU?
- Zkušenosti s diskriminací a strach z ní způsobují, že někteří Romové si osvojují životní strategie, jež se vyhýbají situacím možné diskriminace. Když vezmeme v úvahu vliv, který takové strategie nebo postoje mohou mít na mladé Romy, co lze učinit pomocí vzdělávacích programů, jež by zvýšily sebevědomí a povědomí o právech mezi romskými dětmi a mládeží tak, aby mohly usilovat o rovnost příležitostí?

METODIKA EU-MIDIS

Šetřené skupiny

V rámci šetření EU-MIDIS byli dotazováni respondenti z vybraných přistěhovaleckých a etnických menšin ve 27 členských státech EU. Cílové skupiny byly vybrány na základě informací poskytnutých národními kontaktními místy sítě RAXEN agentury – konsorcii institucí v každém členském státě s odbornými znalostmi v oblastech přistěhovalectví, etnických menšin a rasismu, s nimiž je uzavřena smlouva na provádění výzkumu pro agenturu. Výběr cílových skupin umožňuje porovnání výsledků mezi menšinami v různých členských státech a mezi zeměmi, kde byly dotazovány obdobné skupiny. Jelikož náklady na šetření všech menšin v celém EU by byly příliš vysoké, byla dána přednost šetření největší etnické menšiny nebo přistěhovalecké skupiny či skupin v každé zemi a těch, jež jsou považovány za ohrožené diskriminačním zacházením a viktimizací.

V každém členském státě byly pro dotazování zvoleny jedna až tři cílové skupiny s minimálním počtem 500 respondentů ve skupině.

Reprezentativní výběr vzorků

V rámci šetření bylo zamýšleno získat výsledky pro reprezentativní vzorek menšiny nebo menšin zvolených v každém členském státě pro provádění šetření. Za tímto účelem **byl zamítnut poměrný výběr vzorku a šetření si zvolilo vícefázový namátkový výběr vzorku**, aby zahrnuo členy zvolených menšin, kteří by jinak pomocí pohodlnějších přístupů k výběru vzorku, jako je kontaktování nevládních organizací, které pracují s menšinami, nebo zaměření se na místa, kde se někteří členové menšin tradičně shromažďují, nemuseli být kontaktováni.

Před zvolením konečné metody výběru vzorku testovala agentura v šesti členských státech různé metody namátkového výběru vzorku. Hlavní metoda výběru

vzorku se skládala ze tří fází: i) namátkového geograficky podloženého výběru vzorku; ii) zaměřeného výčtu a iii) šetření domácností. V některých zemích bylo pro namátkový výběr vzorku respondentů možno použít matriční údaje o obyvatelstvu. Dotazování byla zeměpisně rozložena na základě dostupných statistik o obyvatelstvu, které identifikují oblasti se střední a vysokou koncentrací obyvatelstva cílové skupiny (definované jako „základní jednotky pro výběr vzorku“). V několika členských státech, kde metoda namátkového geograficky podloženého výběru vzorku nebyla schopna určit dostatečný počet respondentů pro dotazování v daném časovém rámci, byl použit tazatelem vypracovaný výběr vzorku jako nouzová metoda k dosažení požadovaného počtu dotazování (pohovorů s respondenty).

Šetření se většinou provádělo v největších městech každé země a v jejich metropolitních oblastech. V případech, kdy byla podle dostupných údajů o obyvatelstvu zvolena cílová skupina usídlena převážně mimo hlavní města, byl vzorek rozmístěn v souladu s tím. Pomocí těchto prostředků jsou výsledky pro každý členský stát při použití vícefázové metody výběru vzorku šetření reprezentativní pro skupiny, které v daných místech žijí. Výsledky jsou pro každého šetřeného respondenta vážené na základě pravděpodobnosti výběru.

„Práci v terénu prováděla na EU-MIDIS organizace Gallup Europe pod dohledem pracovníků Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA), kteří se zúčastnili lekcí školení tazatelů a pozorovali práci v terénu ve vybraných členských státech.“

Úplný popis metody výběru vzorku zvolené pro šetření viz „technická zpráva“ EU-MIDIS, jež je k dispozici na adrese:

www.fra.europa.eu/eu-midis

STRUČNÝ POPIS DOTAZOVANÝCH SKUPIN ROMŮ

Šetření EU-MIDIS shromáždilo informace o osobních charakteristikách každého respondenta včetně: pohlaví, věku, mateřského jazyka, občanství, země narození, délky pobytu v zemi, zaměstnaneckého statusu, příjmu domácnosti, počtu let školní docházky, náboženského vyznání nebo přesvědčení. Všechny výsledky šetření byly pro souhrnné statistické účely vyhodnoceny anonymně tak, aby nemohl být identifikován žádný jednotlivec. Všechny informace byly poskytnuty dobrovolně.

Navíc samotní tazatelé vyplňovali podkladové informace o části obce, kde se každé dotazování provádělo, a o okolnostech dotazování; například, zda byl respondent během celého dotazování sám, nebo nikoli.

Zjištění o charakteristikách respondentů a tazatelem vytvářené informace budou prostřednictvím internetových stránek agentury zpřístupněny pro další analýzu kterékoli zainteresované strany.

Původ

V rámci šetření EU-MIDIS bylo prováděno dotazování Romů v sedmi členských státech EU (v Bulharsku, České republice, Řecku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a na Slovensku). Podle výsledků šetření jsou Romové v těchto zemích převážně „**místní menšiny**“, tj. občané státu, kteří se v zemích, kde byli šetření, narodili (97%-100%). Podíl „přistěhovalců“ mezi Romy je zdaleka nejvyšší v České republice, kde 12 % respondentů uvedlo, že se narodili mimo zemi (včetně jinde v bývalém Československu – což znamená ve Slovenské republice).

Socio-demografické údaje

Řečtí Romové jsou v nejvíce nevýhodném postavení z hlediska **vzdělávání** – pouze 4 % z nich uvedlo alespoň deset let školní docházky, což ukazuje, že většina respondentů ukončila nejvýše základní vzdělání. Navíc 35 % dotazovaných Romů bylo v Řecku negramotných. Tento podíl dosahuje v Polsku 11 %, v Rumunsku 10 % a v Bulharsku 5 %. I v členských státech, kde negramotnost Romů není rozšířený problém, zůstává podíl těch, kteří pokračovali ve vzdělávání na středoškolské úrovni (tj. chodili do školy déle než 9 let) dosti nízká: 22% v Bulharsku, 36% v Maďarsku a 38% na Slovensku.

V čase dotazování dosahovala míra Romů **zaměstnaných** placenou prací (samostatně výdělečně činných nebo zaměstnaných na plný či částečný pracovní úvazek) svého maxima v České republice, a to 44%. Na druhé straně pouze 17% respondentů v Rumunsku a 18% v Polsku tvrdilo, že mají takovou práci; další míry zaměstnanosti byly následující: Bulharsko: 32 %, Řecko: 34 %, Maďarsko: 31 %, Slovensko: 25 %. Zároveň se průměrný věk šetřeného vzorku respondentů mezi jednotlivými zeměmi dramaticky nelišil takovým způsobem, který by mohl „přirozeně“ ovlivnit míry zaměstnanosti: byl v rozsahu 35 až 39 let.

Kulturní zázemí

Ačkoli je zde o Romech podávána zpráva jako o jedné „skupině“, čtenář by měl mít na paměti, že v rámci romských populací v EU a mezi nimi existuje značná rozmanitost. Šetření týkající se většinového obyvatelstva často porovnávají výsledky mezi členskými státy, aniž by se příliš zvažovaly rozdíly mezi šetřenými populacemi – výsledky EU-MIDIS by měly být interpretovány s řádným zvážením kulturní rozmanitosti a složení šetřených skupin Romů.

Když byli například dotazováni na svůj **mateřský jazyk**, 47 % Romů uvedlo, že mají jiný mateřský jazyk než úřední jazyk či jazyky daného členského státu. Existovaly však velké rozdíly mezi dotazovanými Romy v různých zemích, například 100 % Romů v Maďarsku uvedlo maďarštinu jako svůj mateřský jazyk, zatímco v Bulharsku uvedlo bulharštinu jako svůj mateřský jazyk pouze 25 % respondentů. Z hlediska **náboženského** vyznání se Romové obecně významně neliší od většinového obyvatelstva v členských státech, ale v Bulharsku je významná menšina Romů muslimská. Na druhé straně relativně málo Romů uvádí, že nevyznávají žádné náboženství (nejvíce v České republice: 26 % a v Maďarsku: 16 %; všude jinde nejvýše 6 %). Zhruba každý respondent na Slovensku, v Řecku a Polsku uvedl, že obvykle nosí **oděv**, který je **charakteristický pro jeho etnickou skupinu**; v jiných členských státech prakticky nikdo nepovažoval své oblečení za charakteristické pro svou etnickou příslušnost.

Segregace

Podle soudu tazatelů, kteří mluvili s Romy v různých místech členských států, je mezi Romy značná prostorová segregace; tj. žijí v oblastech, které jsou osídleny převážně jinými Romy: nejvyšší je v Bulharsku (72 %), v Rumunsku (66 %), na Slovensku (65 %) a v Řecku (63 %). Důsledky této situace je třeba si uvědomovat při zkoumání výsledků, jelikož vyšší úroveň prostorové segregace znamená, že jsou romští respondenti odříznuti od většinové společnosti, což na jedné straně naznačuje, že zažívají vysokou úroveň diskriminace, ale na druhé straně je to může chránit před diskriminačním zacházením, neboť kontakt s většinovým obyvatelstvem je omezený.

Agentura Evropské unie pro základní práva

EU-MIDIS

Šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii

**Zpráva Zaměřeno na údaje č. 1
Romové**

Obálka: red hot 'n' cool, Vienna
Tisk: Elanders Hungary Kft., Budapest

2009 - 16 pp, - 21 x 29.7 cm

ISBN-13: 978-92-9192-367-0

TK-78-09-588-CS-C

Více informací o Evropské agentuře pro základní práva je dostupných na internetových stránkách agentury.
(<http://fra.europa.eu>).

© European Union Agency for Fundamental Rights, 2009
S výjimkou pro komerčních účely je reprodukce možná při uvedení zdroje

Copyright OSCE

ISBN 978-92-9192-367-0

789291 923670

TK-78-09-588-CS-C

NAVŠTIVTE STRÁNKY FRA:
www.fra.europa.eu/eu-midis

DALŠÍ DOKUMENTACE:
TECHNICKÁ ZPRÁVA (ON-LINE)
DOTAZNÍK (ON-LINE)

PŘIPRAVUJEME:
ZAMĚŘENO NA ÚDAJE – OSOBY PŮVODEM ZE SEVERNÍ AFRIKY
ZAMĚŘENO NA ÚDAJE – OSOBY PŮVODEM ZE SUBSAHARSKÉ AFRIKY
ZAMĚŘENO NA ÚDAJE – POVĚDOMÍ O VLASTNÍCH PRÁVECH A
MECHANISMECH PODÁVÁNÍ STÍŽNOSTÍ
ZAMĚŘENO NA ÚDAJE – PROSAZOVÁNÍ PRÁVA